

مشاوره در هر شرایط

لیلا سلیقه‌دار

دکترای برنامه‌ریزی آموزشی

مشاوره‌های خود را نمی‌دانند؟ یا به واسطه سرگشتگی و ناآشنا بودن با شیوه‌های ارائه خدمات حرفه‌ای خود، به این شکل در مدارس حاضر شده‌اند؟ با فرض دوم، در ادامه برخی جایگاه‌های خدماتی برای مشاوران مدارس را بر می‌شماریم.

کلیدواژه‌ها: آموزش مجازی، مشاوره مجازی، مشاوره آنلاین / مشاوره برخط، مشاوره آنلاین / مشاوره برون خط

اقتضای مشاوره‌ای در فضای مجازی
از جمله امکانات و شرایطی که در مدرسه برای مشاوره‌های دانش‌آموزی و گاهی هم برای والدین ضرورت دارد، فضای مشاوره است. فضای مشاوره تنها شامل مکان مشاوره نیست و زمان و فرصت مشاوره نیز از دیگر موارد در این حوزه است. در شرایط آموزش مجازی چگونه مشاور می‌تواند فضای مشاوره مناسبی در اختیار داشته باشد؟

«کرونا» آمد و مدارس و برنامه‌ریزی آموزشی را به صورت کلی دگرگون کرد. بسیاری از مشاغل و حرف متأثر از ورود میهمان ناخوانده، تغییراتی همه‌جانبه داشتند. اما پوشیده نیست که وسعت این تغییرات در مدرسه آن قدر زیاد است که به گونه‌ای با انقلابی در آموزش و پرورش روبه‌رو شده‌ایم. در این میان، مشاوران مدارس نیز که در سال‌های اخیر تعدادی از مدارس از وجودشان بهره‌مند بوده‌اند، نوع عملکرد و ارائه خدماتشان تغییراتی به ضرورت پذیرفته‌اند. برخی تغییرات به ارتقا و افزایش اثرات و وسعت خدمات مشاوره‌ای انجامیده‌اند و برخی دیگر وضعیت نامناسب را تجربه کرده‌اند. نوشته پیش‌رو به بررسی این اتفاق اختصاص دارد.

اتاق مشاوره

یک تجربه

مدیر با حالتی خشنود گفت: «خدا را شکر! خیالم بابت بسیاری از هزینه‌ها راحت شد»، و نگاهی به اتاق مشاوره انداخت. یادم افتاد در ماه‌های قبل از اینکه مدرسه به سوی آموزش مجازی کشانیده شود، برای اینکه حتماً اتاق مناسب و مشخصی داشته باشم، هر روز در دفتر مدیر مدرسه حاضر می‌شدم و از من اصرار بود و از ایشان انکار. گویی وحشت داشتند و تصور و احساس ناامنی می‌کردند، اگر برای مشاوره اتاق اختصاصی تعیین می‌شد.

من همراه با کادر اداری در یک اتاق بودیم و برای گفت‌وگو با دانش‌آموزانی که شجاعت به خرج می‌دادند و به من مراجعه

مشاور، نیروی جایگزین!

با خالی شدن مدرسه از حضور فیزیکی دانش‌آموزان، برخی با تکیه بر برداشت اشتباه از نیروهای مشاور، تصور کردند که آنان دیگر کاری برای انجام ندارند. لذا عده‌ای از مشاوران برای همیاری در «بخش پشتیبانی آموزش مجازی مدرسه» دعوت به همکاری شدند و عده دیگری به کادر اجرایی پیوستند تا به‌عنوان همیار یا جایگزین معلمانی که امکان حضور در کلاس درس را ندارند، کلاس‌داری کنند. اما مشاورانی که فارغ از موضوع همیاری، از انجام وظایف حرفه‌ای خود دست کشیدند، آیا اصالت و مسئولیت

است. در این شرایط دانش آموز مطابق درخواست و برنامه از قبل تعیین شده می تواند به گفت و گو و مشاوره بنشیند. این خدمت برای والدین نیز مهیاست.

مشاوره تلفنی

برخی دانش آموزان در زمان حضور فیزیکی در مدرسه نیز، مراجعه به مشاور برایشان سخت بوده است. در شرایطی که با آموزش مجازی روبه رو هستیم، تماس صوتی می تواند به آرامش بیشتر این دسته از دانش آموزان کمک کند تا بتوانند بدون احساس عذاب از حضور یا دیده شدن با مشاور به گفت و گو بنشینند.

بخش ثابت

محتوای معین و ثابتی است که در هر تماس به همه دانش آموزان ارائه می شود و در مورد موضوع مبتلابه و شامل تکنیک و کاربرد خاصی در آن زمینه است

مثال

موفقیت در آموزش مجازی، برنامه ریزی در آموزش مجازی، نحوه حضور در آموزش مجازی، خودآنگیزی در آموزش مجازی و ...

بخش متغیر

شنیدن نظرات و صحبت های مخاطب و ارائه خدمات مشاوره ای در آن زمینه

زنگ مشاوره

یک تجربه

ابتدای سال در برنامه ریزی های مدرسه شرکت می کردم و اصرار داشتم، به من کلاس بدهند. می خواستم حتماً در برنامه هفتگی جایی به صورت رسمی داشته باشم. مدیر مدرسه بارها به من گفته بود، من عجیب ترین مشاور هستم که ایشان دیده اند؛ مشاوره ای که برای داشتن کلاس تلاش می کند. رمز کارم این بود که بتوانم با حضور در کلاس با دانش آموزان بیشتری ارتباط بگیرم و از این

می کردند، ناچار می شدم یا از همکاران خواهش کنم از دفتر بیرون بروند یا کنجی در سالن یا زیر پله و در نهایت جایی خلوت پیدا کنم که صحبت کنیم. می دانستم که فضا برای جداسازی اتاق مشاوره در مدرسه داریم. روزی هم موضوع مالی را مطرح کردند و گفتند به دلیل محدودیت مالی نمی توانند اتاقی را برای مشاوره تعیین کنند.

بالاخره بعد از ماه ها، به اصرار من قبول کردند که بدون صرف هزینه، اتاقی را با همان شرایط ناخوب به مشاوره اختصاص دهند. روزی که تابلوی مشاوره را روی دیوار کنار در وصل کردم، مثل این بود که داشتم نشان پیروزی را نصب می کردم. به همان اندازه خوش حال بودم و همان روز قول تعمیر، رنگ آمیزی و تجهیز اتاق را برای سال تحصیلی آینده از مدیر گرفتم. هنوز به ماه نرسیده بود که مدرسه ها به دلیل کرونا تعطیل شدند. حالا اصلاً دانش آموزی نبود که اتاق و وسایلش مهم باشد. حالا لازم است کفش آهنی بپوشم تا برای گرفتن اتاق مجازی مشاوره تلاش کنم.

اتاق مشاوره

در آموزش مجازی، محدودیت های مربوط به فضا و مکان مشاوره برچیده شده است. مشاور می تواند با خلاقیت و آزادی عمل بیشتری، از شیوه های متنوعی برای ارائه خدمات مشاوره ای و فارغ از مکان مشاوره به این کار بپردازد.

مراجعه مشاور به مراجع!

از جمله راه های مؤثر برای ایجاد ارتباط مشاوره ای در آموزش مجازی این است که مشاور طبق برنامه از پیش تعیین شده و اعلام نوبت هر دانش آموز و اولیا، از طریق مدرسه به یک تماس تصویری یا صوتی اقدام کند و برنامه ریزی معینی برای گفت و گو با همه دانش آموزان داشته باشد.

مشاوره برخط

تماس تصویری از جمله موقعیت های مؤثر برای دریافت مشاوره

طریق باب گفت‌وگو را باز کنیم و در نهایت راه مراجعه آن‌ها را برای مشاوره هموار سازم. نتیجه هم همیشه مثبت بود. دانش‌آموزان با شرکت در برنامه و مباحثه‌های کلاسی من، برای دریافت مشاوره مراجعه می‌کردند و من راحت‌تر می‌توانستم با هر کدام دربارهٔ خودشان و مسائشان ارتباط بگیرم.

در فضای مجازی و در برنامه‌ریزی‌های مدرسه، لازم است مشاور به صورت مستمر و مشخص یا به صورت دوره‌ای حضور داشته باشد و در قسمت‌های متفاوت برنامه، زنگی را به مشاوره و گفت‌وگو با دانش‌آموزان اختصاص دهد. کلاس را به صورت برخط (آنلاین) اداره کند و به این منظور محتوای روشنی را مطابق با مسائل مبتلابه دانش‌آموزان طراحی کند. بر بخش «مهارت‌های زندگی» در فضای مجازی که انطباق بیشتری با شرایط موجود دارد، متمرکز شود و در عین حال «مهارت‌های ارتباطی در خانه» را در دستور کار خود قرار دهد. در چنین شرایطی، زمینه و اشتیاق بیشتر دانش‌آموزان برای ایجاد ارتباط با مشاور فراهم می‌شود.

ببرند:

- داشتن برنامهٔ زمانی معین برای ارائهٔ محتوای آموزشی؛
- دریافت بازخورد از مخاطبان دربارهٔ هر یک از اجزای برنامه؛
- تناسب محتوا با شرایط و نیاز دانش‌آموزان؛
- طراحی و ارائهٔ برنامه‌های حمایت‌کننده، مانند مسابقه، معرفی چهره‌های اهل مطالعه، نشست‌های مجازی، مباحثه و کرسی‌های هم‌اندیشی و ... که به توجه بیشتر مخاطبان به محتوای ارائه شده بینجامد.

تعیین زمان مشاورهٔ حضوری

از آنجا که امکان رعایت پروتکل بهداشتی، مانند فاصلهٔ ایمن و پوشش مناسب حفاظتی، در مراجعه‌های حضوری وجود دارد، خوب است زمان و شرایط دریافت نوبت مشاورهٔ حضوری برای والدین و دانش‌آموزانی که به دریافت مشاورهٔ حضوری تمایل و نیاز دارند اعلام شود تا در صورت ضرورت بتوانند از این امکان بهره‌مند شوند.

کوتاه سخن

از جمله ویژگی‌های مؤثر در روند مشاوره، ایجاد انطباق حداکثری با شرایط موجود و تلاش برای افزایش بهره‌مندی خانواده و دانش‌آموزان از خدمت مشاوره‌ای است. در شرایط مجازی شدن آموزش مدارس و مواجههٔ بیشتر دانش‌آموزان با والدین و خانواده، شکل و مسیر تازه‌ای از مشاوره پدیدار شده است که زمینه‌های نیازمندی آن با گذشته تا حدودی متفاوت شده و با توجه به آن، تحولات در نوع ارائهٔ خدمت مشاوره‌ای نیز اجتناب‌ناپذیر است. در این میان، دانش‌آموزان و خانواده‌هایی تنها نیستند که مشاور مدرسه، به صورت حرفه‌ای خود واقف است و با به‌کارگیری شیوه‌های گوناگون و حضور خود، خانواده‌ها را همراهی می‌کند.

بسته‌های برون خط مشاوره‌ای

از دیگر اقدامات ضروری مشاوران در زمان برگزاری آموزش مجازی، تهیه و تدوین بسته‌های آموزشی برون خط (آفلاین) است. این بسته‌ها می‌توانند با هدف ارتقا و توانمندسازی دانش‌آموزان و والدین به شکل‌های متفاوتی در اختیار مخاطب قرار گیرند. نمونه‌هایی از چنین بسته‌هایی در جدول زیر آمده است: توجه به موارد زیر سبب می‌شود، والدین از محتوا بهرهٔ بیشتری

